

VERANDEREN: METHODE

ÉDOUARD LOUIS BIJ DE BEZIGE BIJ

Weg met Eddy Bellegueule

Geschiedenis van geweld

Ze hebben mijn vader vermoord

Strijd en metamorfose van een vrouw

Dialogoog over kunst en politiek (samen met Ken Loach)

Édouard Louis

VERANDEREN: METHODE

Vertaald door Reintje Ghoois
en Jan Pieter van der Sterre

2022

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Voor de twee citaten uit Jean Genet,
Dagboek van een dief, is gebruikgemaakt van de vertaling
van Kiki Coumans (De Bezige Bij, 2019).

Copyright © 2021 Édouard Louis
Copyright Nederlandse vertaling © 2022 Reintje Ghoos en
Jan Pieter van der Sterre
Oorspronkelijke titel *Changer: méthode*
Oorspronkelijke uitgever Éditions du Seuil, Parijs
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Omslagbeeld Jorge Medina
Foto auteur Jean-François Robert/modds
Vormgeving binnenwerk Aard Bakker
Druk en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 5161 8

NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor Giovanni S.

Ik ben niets meer, alleen nog een voorwendsel.

Jean Genet,
Dagboek van een dief

TWEE PROLOGEN

Het is drie over halfeen en ik begin in deze donkere, stille kamer met schrijven. Buiten, door het open raam, hoor ik stemmen in het duister en verre politiesirenes.

Ik ben zesentwintig jaar en een paar maanden, de meeste mensen zouden zeggen dat mijn leven voor me ligt, dat het nog beginnen moet, en toch leef ik al een hele tijd met het idee dat ik te veel heb geleefd; ik denk dat daar de reden ligt waarom de schrijfbehoefte zo diep is, als een manier om het verleden op schrift te stellen en het daardoor vermoedelijk kwijt te raken; hoewel het verleden misschien nu zo in me verankerd ligt dat ik me gedwongen zie er constant en bij elke gelegenheid over te praten, dat het van me gewonnen heeft en dat ik door te geloven ervan af te kunnen komen, het bestaan ervan

en de greep die het op mijn leven heeft, alleen maar sterker maak, misschien zit ik in de val – ik weet het niet.

Ik was eenentwintig en het was al te laat, ik had al te veel geleefd – ik had in mijn kindertijd ellende, armoede gekend, het gebeurde herhaaldelijk dat mijn moeder me vroeg aan te kloppen bij de burens of bij mijn tante en te smeken om een pak pasta en een pot tomatensaus, want ze had geen geld meer en wist dat een kind makkelijker medelijden zou opwekken dan een volwassene.

Ik had geweld gekend, een neef die op dertigjarige leeftijd in de gevangenis omkwam, een oudere broer die nog voor zijn twintigste alcoholist was, 's ochtends nog voordat hij had gedronken aangeschoten wakker werd, zo diep was de alcohol in zijn lichaam doorgedrongen, mijn moeder die dat met klem ontkende uit een behoefte haar zoon te beschermen, die ons telkens als hij dronk bezwoer dat het de laatste keer was, dat hij daarna nooit meer zou drinken. De knokpartijen in het dorpscafé, het dwangmatige racisme van geïsoleerde plattelandsgemeenschappen, dat doorklonk in bijna elk woord, elke zin, *We zitten hier niet meer in Frankrijk we zitten in Afrika, overal een en al buitenlanders wat je ziet*; de constante angst om het niet te *redden tot het eind van de maand*, om geen hout te kunnen kopen voor de kachel en om de kapotte schoenen van de kinderen niet te kunnen vervangen, de uitspraken van mijn moeder, *mijn kinderen ik wil niet dat die zich rot schamen op school*, en mijn vader; mijn vader die ziek was van een leven van werken in de fabriek, aan de

lopende band, en daarna op straat, waar hij andermans afval moest opvegen, mijn grootvader die ziek was van hetzelfde leven, omdat zijn leven bijna een exacte kopie was van het leven van zijn overgrootvader, zijn grootvader, zijn vader en zijn zoon: geldgebrek, onzekerheid, stoppen met school op veertien- of vijftienjarige leeftijd, het leven in de fabriek, ziekte. Toen ik een jaar of zeven was, keek ik naar die mannen om me heen en dacht dat ik net zo'n leven zou krijgen, dat ik op een dag net als zij naar de fabriek zou gaan en dat de fabriek ook mij op de knieën zou dwingen.

Ik was voor dat lot gevlucht en was verkoper geweest bij een bakker, conciërge, boekhandelaar, kelner, kaartjesscheurder in verschillende schouwburgen, secretaris, privéleraar, prostitué, spelleider op zomerkampen en proefpersoon bij medische experimenten. Ik had wonder boven wonder gestudeerd aan een instituut dat gold als een van de meest prestigieuze van Europa, waar ik ben afgestudeerd in filosofie en sociologie terwijl niemand in mijn familie ooit had gestudeerd. Ik las Plato, Kant, Derrida, Beauvoir. Ik had na de armste bevolkingsgroepen van Noord-Frankrijk de kleine burgerij in de provincie leren kennen, de bitterheid die daar heerst, en korte tijd later de intellectuele wereld van Parijs, evenals de Franse en internationale hogere burgerij. Ik was omgegaan met de rijksten der aarde. Ik had de liefde bedreven met mannen die in hun woonkamer werken van Picasso, Monet en Soulages hadden hangen, die alleen per privévlieg-

tuig reisden en hun tijd doorbrachten in hotels waar één nacht, één enkele nacht, evenveel kostte als in mijn kindertijd het jaarinkomen van ons hele gezin bedroeg, voor zeven personen.

Ik was – fysiek althans – vertrouwd geweest met de aristocratie, had gedineerd met hertogen en prinsessen, kaviaar gegeten en ettelijke malen per week exclusieve champagnes met hen gedronken, mijn vakanties doorgebracht in grote huizen in Zwitserland bij de burgemeester van Genève, met wie ik bevriend was geraakt. Ik had het leven van drugsdealers leren kennen, gehouden van een man die spoorrails repareerde en van een andere man die op amper dertigjarige leeftijd een derde van zijn leven in de gevangenis had gezeten, geslapen in de armen van weer een andere man in een van de gevaarlijkste steden van Frankrijk.

Kort na mijn twintigste had ik bij een rechtbank mijn naam veranderd, mijn voornaam veranderd, mijn gezicht aangepast, mijn haarinplant gecorrigeerd, verschillende operaties ondergaan, een nieuwe manier van bewegen, lopen en spreken bedacht en het Noord-Franse accent van mijn kinderjaren afgeleerd. Ik was naar Barcelona gevlucht om daar een nieuw leven te beginnen met een gevallen aristocraat, ik had geprobeerd naar India te gaan en alles achter te laten, ik had gewoond in een piepkleine studio in Parijs, was de eigenaar geweest van een groot appartement in een van de rijkste buurten van New York, had wekenlang alleen door de Verenigde Staten gelopen, in onbekende, spookachtige doorsnee-

steden, in een poging los te komen van wat mijn leven was geworden. Als ik mijn vader of mijn moeder ging opzoeken, hadden we elkaar niets meer te zeggen, we spraken niet meer dezelfde taal en werden gescheiden door alles wat ik in zo'n korte tijd had meegemaakt, door alles wat ik had ondervonden, door alles.

Ik had boeken geschreven en gepubliceerd voordat ik mijn vijfentwintigste verjaardag vierde, had de hele wereld rondgereisd om ze te presenteren, in Japan, Chili, Kosovo, Maleisië en Singapore. Ik gaf lezingen aan Harvard, Berkeley, de Sorbonne, eerst was ik gefascineerd door dat leven, daarna had ik er genoeg van en hoefde het niet meer.

Ik was ternauwernood aan de dood ontsnapt, ik had de dood voor ogen gezien, de werkelijkheid ervan ervaren en wekenlang mijn lichaam niet kunnen gebruiken.

Bovenal had ik willen vluchten voor mijn kindertijd, ontsnappen aan de grijze lucht van het noorden en aan het leven waartoe mijn jeugdvrienden veroordeeld waren, die door de samenleving in de steek werden gelaten en als enige vooruitzicht op geluk een paar keer per week een avondje in het bushokje van het dorp hadden, waar ze bier en pastis konden drinken uit plastic beker-tjes om te vergeten, de werkelijkheid te vergeten. Ik had gedroomd dat ik op straat werd herkend, dat ik onzichtbaar was, dat ik verdween, dat ik op een ochtend wakker werd als meisje, dat ik rijk was, dat ik helemaal opnieuw begon.

Soms wilde ik in een hoekje gaan liggen, weg van alles, een gat graven, daarin wegkruipen en nooit meer praten, nooit meer bewegen, naar het voorbeeld van wat Nietzsche het Russisch fatalisme noemt, dat wil zeggen van die soldaten die uitgeput door al het vechten, gevloerd door de vermoeienissen van de strijd en door hun pijnlijke, zware lichamen, ergens ver van de anderen in de sneeuw gaan liggen en hun dood afwachten.

Dat verhaal, die odyssee, wil ik hier proberen te vertellen.

Ik neem de trap met twee treden tegelijk. Ik weet niet meer waaraan ik dacht in dat trappenhuis, ik denk dat ik het aantal treden telde om nergens anders aan te denken.

Nu stond ik voor de deur, ik kwam weer op adem en belde aan. Aan de andere kant van de muur naderde de man, ik hoorde hem, ik ving het geluid op van zijn voetstappen op de houten vloer.

Amper twee uur tevoren had ik voor het eerst met hem gesproken op een website. Hij had contact met me opgenomen. Gezegd dat hij hield van jongens zoals ik, jong, mager, blond, blauwe ogen – hij verduidelijkte: het ari-sche type. Hij had me gevraagd me als een student te kleden en dat had ik gedaan, tenminste zoals voor hem een

student eruitzag, ik droeg een te grote hoody, geleend van Geoffroy, en mijn favoriete, hemelsblauwe sneakers, ik had aan zijn wensen voldaan in de hoop dat hij me meer zou betalen dan wat hij van tevoren had beloofd, om me te belonen voor mijn inspanningen.

Ik wachtte.

Eindelijk deed hij de deur open en toen ik zijn lichaam zag, deed ik waarschijnlijk moeite om mijn gezicht in de plooi te houden – het leek niet op de foto's die hij had gestuurd, zijn lichaam was papperig, vadsig, hoe moet ik het zeggen, alsof het viel, of meer nog alsof het omlaag stroomde.

Alleen al dat stukje naar de deur lopen had hem veel moeite gekost, ik zag op zijn voorhoofd tientallen minuscule, glanzende zweetdruppeltjes van de vermoeidheid en kortademigheid; ik probeerde hem zo min mogelijk aan te kijken, ik wilde de details van zijn gezicht niet zien, ik dacht Binnen een uur ben je hier weg met het geld. Ik rook hem nu ook, een synthetische geur van vanille, zure melk. Ik concentreerde me op dat zinnetje, Binnen een uur, het geld, toen ik ineens achter hem in de flat stemmen hoorde, mannenstemmen; het waren er een paar, misschien een stuk of vier. Ik vroeg wie dat waren; hij glimlachte en zei: Niets aan de hand. Doe maar alsof ze er niet zijn, ze zijn eraan gewend, ik laat vaak hoeren komen, je bent niet de eerste. We lopen naar mijn slaapkamer en je doet alsof ze er niet zijn.

Ik dacht: anderen mogen mijn gezicht niet zien – ik voelde de schaamte in me opkomen, in mijn lichaam, van mijn vingertoppen tot in mijn nek, als een warme, verlamdende vloeistof, ik herkende het brandende gevoel. Ik zei, als dreigement, dat ik weer naar huis zou gaan. Ik dacht dat hij die opmerking kwetsend of irritant zou vinden, maar hij probeerde me niet tegen te houden en stelde doodkalm voor om me vijftig euro reiskosten te geven als ik rechtsomkeert wilde maken en weer naar huis ging, en ik had de pest in dat hij niet van slag raakte. Ik had meer dan vijftig euro nodig. Ik zei Oké, we gaan meteen naar je slaapkamer, mij krijgen ze niet te zien, ik trek mijn capuchon over mijn hoofd.

Hij verzekerde me dat zijn vrienden niet zouden proberen mijn gezicht te zien, Het kan ze niks schelen, hij draaide zich al om, ik zag zijn witte speknek, Denk aan het geld, denk aan het geld.

Ik liep met hem door de zitkamer. Hij liep voor me uit. Ik boog mijn hoofd, hield mijn gezicht verborgen in de capuchon. In de slaapkamer ging hij op de bedrand zitten, toen zijn zware lichaam op de matras belandde, gaf dat een droog, scherp geluid.

De matras gilde in mijn plaats.

Ik stond daar, voor zijn lichaam, durfde niet te bewegen, hij bekeek me Jezus je bent opwindend met dat nazibekkie. Ik zei niets, ik wist dat hij het prettig zou vinden als ik zweeg, dat was wat hij wilde en daar betaalde hij me voor, om hard te zijn, onverschillig. Ik speelde een

rol. Hij vroeg me om me uit te kleden, hij zei: zo langzaam mogelijk, en dat deed ik.

Nu stond ik naakt voor hem, ik wachtte. Hij zei alleen: ik wil graag dat je me neukt zoals je een sletje neukt. Hij ging rechtop staan, liet zijn broek tot op zijn knieën zakken, zonder hem helemaal uit te doen, draaide zich om en liet zich op handen en knieën op zijn bed zakken – ik zag zijn billen, te wit en te rood, schraal, week, met bruine haartjes erop – hij bleef maar zeggen, Vooruit, neuk me, neuk me alsof ik je sletje ben. Ik wreef mijn penis tegen zijn lichaam maar er gebeurde niets, mijn penis bleef slap, het ging niet, het lukte me niet aan iets anders te denken, me een andere situatie voor te stellen, de werkelijkheid van zijn lichaam drong zich aan me op, alsof die werkelijkheid zo meedogenloos was, zo totaal, dat mijn fantasie het liet afweten. Hij vroeg Dus het lukt je niet, en om tijd te winnen zei ik Hou je bek. Ik voelde onder mijn vingers zijn lichaam huiveren bij die zin, dat vond hij lekker.

Ik probeerde het nog eens, wreef me wanhopig tegen hem aan, over hem heen, ik probeerde uit alle macht me een ander lichaam dan het zijne voor te stellen, een ander lichaam onder het mijne, of liever op het mijne, want dat standje wond me meestal op, wist ik, ik concentreerde me, maar door het contact met zijn droge, koude huid kon ik de waarheid, zijn aanwezigheid niet vergeten. Hij begon te zuchten om me te laten merken dat zijn geduld opraaakte. Ik zei nog een keer, Hou je bek en niet bewe-

gen, maar ik wist dat het de tweede keer minder goed zou werken. Hij wilde iets anders. Ik wreef nog harder tegen hem aan maar wist dat het toch vergeefse moeite was, bij voorbaat vergeefs, vandaag de dag denk ik dat ik dat had beseft op het moment dat ik zijn slaapkamer binnenging.

Ik dacht aan het geld dat ik nodig had, aan de schaamte waarmee ik de volgende dag de tandarts had moeten vertellen dat ik hem niet kon betalen, mijn blik in de zijne en die paar zinnen die hij waarschijnlijk kon dromen, Mag ik u de volgende keer betalen? Het spijt me erg, ik heb mijn portefeuille niet bij me, ik ben hem vergeten, terwijl hij zou weten dat ik loog en dat ik zou weten dat hij dat wist, en mijn schaamte over dat eindeloze spiegelen – zo simpel, zo triviaal was het nu eenmaal, en om die reden was ik bij die man thuis, naakt tegen hem aan.

Hij stond nog steeds roerloos in dezelfde houding, op handen en knieën. Ik deed een stap achteruit, liep om het bed heen en ging vóór hem staan. Zijn gezicht was vertrokken, doodmoe van het wachten, smekend. Ik zei Zuigen, en hij pakte mijn penis, die in zijn mond slap bleef. Ik deed mijn ogen dicht. Ik weet niet hoe het me is gelukt, maar toen ik een minuut of twintig voor hem stond trok mijn penis samen en kwam ik klaar, ik haalde mijn penis uit zijn mond en spoot zijn gezicht onder, ik keek omlaag en zag de dikke, witte vloeistof op zijn voorhoofd, zijn wangen, zijn oogleden.

Mijn adem trilde.

Ik kleepte me weer aan. Ik dacht: Het is bijna voorbij. Bijna voorbij. Hij pakte een handdoek van het nachtkastje naast zijn bed, die hij daar waarschijnlijk had neergelegd omdat hij wist dat ik zou komen, veegde zijn gezicht af en liep naar een ladekastje. Hij haalde een stapeltje bankbiljetten tevoorschijn en kwam naar me toe.

Hij gaf me honderd euro; ik bleef roerloos staan. Hij wist precies waar ik op wachtte en waarom ik me niet verroerde, maar hij deed alsof hij het niet begreep. Hij speelde een spelletje met me, had wel door dat ik begreep wat er aan de hand was, dat ik wist dat hij een spelletje speelde maar te bang was om mijn mond open te doen. Ten slotte zei hij Je hebt maar half gedaan wat je moest doen, dus ik betaal je maar de helft. Je had me moeten neuken maar dat heb je niet gedaan. Een hoer die niet neukt is geen hoer. Wees maar blij met die honderd. Hij had het niet op agressieve toon gezegd, maar louter als een vaststelling, zoals iemand een reglement voorleest of de voorwaarden in een contract. Ik zag hem, ik had geleerd in één oogopslag te zien hoe rijk iemand was, vergissen deed ik me nooit, ik wist dat hij rijk was en dat honderd euro meer voor hem niets zou uitmaken, dat honderd euro minder geen invloed op zijn leven zou hebben. Mijn hart bonsde in mijn borst (niet mijn hart klopte maar mijn hele lichaam). Ik begon de situatie te beschrijven aan die man voor me, ik wist niet eens zijn naam, maar ik vertelde hem alles, de schaamte, de tandarts. Hij antwoordde dat het niet zijn probleem was, als je de dingen half doet krijg je maar half wat je verdient.

In het leven moet je weten wat je wilt. Jij bent jong je hebt de tijd om het te leren.

Na die opmerking besloot ik het op te geven. De kans bestond dat zijn vrienden in de kamer ernaast uiteindelijk ongerust werden en de slaapkamer binnenkwamen om te zien of alles in orde was, ze mochten mijn gezicht niet zien, Ze mogen je gezicht niet zien, Anderen mogen je gezicht niet zien.

Ik nam het geld, ging naar buiten, liep door Parijs, dat in duisternis was gehuld, naar huis. Buiten glommen de trottoirs van de regen, ze weerspiegelden de stad, als een tweede stad die op de grond was geprojecteerd. Ik liep. Ik dacht niet dat ik hem haatte. Ik dacht niets.

Toen ik over de drempel van mijn flat was gestapt, ging ik op de bedrand zitten huilen. Zelfs toen ik huilde, dacht ik niets. Ik wist mijn naam niet meer. Ik huilde niet om wat er net was gebeurd, wat niet heel ernstig was, wat niet meer was dan een onprettig moment zoals je dat in elke situatie kunt beleven; maar wat er net was gebeurd, gaf me het recht te huilen om alle keren in mijn leven dat ik dat niet had gedaan, alle keren dat ik me had ingehouden. Mogelijk heb ik die nacht in die kamer mijn ogen laten huilen om twintig jaar niet vergoten tranen.

Ik liep naar de douche. Mijn kleren deed ik niet uit. Ik liet het lauwe water stromen en voelde het op me neerkomen, van mijn schedel tot aan mijn enkels. Ik hield mijn hoofd achterover, mijn keel stond strak en

ik deed mijn mond open, alsof ik een kreet zou slaken, een mooie, lange kreet, maar dat heb ik niet gedaan. Het water drong in mijn kleren, mijn witte T-shirt kreeg de kleur van mijn huid, mijn doorweekte broek werd donkerder en zwaarder.

Lang bleef ik daar onder de douche staan kijken naar het water dat over me heen stroomde. Toen ik eronder vandaan stapte brak de ochtend aan. Volgens mij was dat het ogenblik waarop ik me afvroeg of ik ooit een dergelijke scène zou kunnen beschrijven, een scène die zo ver af stond van het kind dat ik was en van diens wereld, geen tragische of zielige scène maar vooral volkomen vreemd aan dat kind, en prompt nam ik me voor om dat op een dag te doen, om de hele aanloop naar die scène te vertellen en alles wat er daarna gebeurde, als een poging om terug te gaan in de tijd.